خراسان روزنامه صبح ایران
یکشنبه ۱۸ تیرماه ۱۳۹۶ .۱۴ شوال ۱۴۳۸ . شماره ۱۹۵۷۸

عبدا... حاتمیان، عضو کمیسیون کشاورزی مجلس شورای اسلامی در گفت‌وگو با خراسان رضوی گفت: همت همه جانبه ای برای جلوگیری از مهاجرت روستاییان به شهرها نیاز است و پیشنهاد می شود بخشی از یارانه در کشور برای ارتقای معیشت روستاییان به مشاغل کشاورزی اختصاص یابد.

پیشنهاد اختصاص یارانه برای ارتقای معیشت روستاییان

یادداشت

بی توجهی به وضعیت اجتماعی و اشتغال روستاییان عوامل اصلی مهاجرت است

سید حسین موسوی نژاد - رئیس هیئت مدیره نظام صنفی کشاورزی و منابع طبیعی استان خراسان رضوی

اگر چه از سال های دور، موضوع مهاجرت روستاییان به شهرها به امید یافتن شغل و درآمد بهتر در کشور مطرح شده اما امروزه موضوع مهاجرت روستاییان شکل جدی تری به خود گرفته است. استان خراسان رضوی هم مانند دیگر استان ها از این امر مستثنا نبوده به طوری که امروز روستاهای زیادی را می توان به عنوان روستاهای خالی از سکنه نام برد. استان خراسان رضوی ۷ هزار و ۳۶۱ روستا دارد که از این تعداد بیش از ۴۵ درصد یعنی تعداد ۳ هزار و ۳۳۴ روستا دارای سکنه و بقیه خالی از سکنه است. این معضل به دلیل مهاجرت بیش از اندازه روستاییان به شهر شکل گرفته و از مجموع جمعیت ۶ میلیونی خراسان رضوی حدود ۷۲ درصد در شهرها زندگی می کنند. این در حالی است که در بیش از ۳ دهه گذشته، این وضعیت کاملا برعکس بوده و ۷۰ درصد جمعیت استان در روستاها در بخش کشاورزی و دامداری مشغول فعالیت بوده‌اند. نبود مدیریت صحیح، اصولی و کارآمد در بخش روستایی موجب کاهش درآمد و افت وضعیت اقتصادی در روستاها شده بنابراین روستاییان برای تجربه زندگی بهتر، تمایل به مهاجرت به شهرها دارند. بنا به گفته کارشناسان میزان مهاجرت از روستا به شهر در خراسان رضوی دوبرابر میانگین کشوری است و این نشان از وضع نامطلوب استان در این زمینه دارد. همانطور که می دانید امسال، سال اقتصاد مقاومتی، تولید و اشتغال نام گذاری شده و روستاها را می توان مهد اقتصاد مقاومتی، تولید و اشتغال معرفی کرد و به جرات می توان گفت که پایدارترین شغل ها را ما در بخش کشاورزی و روستاها داریم که علاوه بر پایداری، به عنوان اشتغال مولد نیز شناخته شده اند. به همین خاطر دولت مردان باید توجه ویژه ای به روستاها داشته باشند. اما باید به این نکته نیز اشاره کنیم که این توجه فقط شامل تامین امکاناتی مثل جاده خوب، برق، آب و گاز نیست بلکه رسالت مهم تری با عنوان کمک به ایجاد و تقویت روستاها در زمینه اشتغال بر دوش مسئولان نهاده شده است و چنانچه مسئولان به درستی به رسالت خود عمل کنند، شاهد کاهش مهاجرت و حتی مهاجرت معکوس و بازگشت روستاییان از شهرها به روستاها خواهیم بود. متاسفانه امروز به جرات می توان گفت که به وضعیت اجتماعی کشاورزان توجه چندانی نشده چرا که یک کشاورز بعد از چندین سال فعالیت سازنده و تلاش های شبانه روزی، بعد از رسیدن به سن کهولت هیچ امنیت اقتصادی ندارد و از داشتن کمترین امکانات از قبیل بیمه تامین اجتماعی نیز بی بهره است. هر چند قوانین مربوط به بیمه کشاورزان در کشور به تصویب رسیده اما همواره سازمان تامین اجتماعی از اجرای آن به بهانه های مختلف سر باز زده و این امر موجب دلسردی روستاییان و کشاورزان شده است، به طوری که فرزندان کشاورزان برای تامین آتیه به شهرها مهاجرت می کنند و برای بیمه شدن تن به کارهای خدماتی در اداره های شهرهای بزرگ می دهند. از طرفی به دلیل خرده مالک بودن کشاورزی، کشاورزان باید هزینه های بالایی را برای تولید محصولات پرداخت کنند به طوری که اقلام تولیدی این کشاورزان با قیمت تمام شده بیشتری نسبت به بزرگ مالک ها، آماده ارسال به بازار می شود و این نیز یکی دیگر از دلایل مهاجرت به شهر هاست. بی شک با توسعه مکانیزاسیون در بخش کشاورزی، روز به روز اشتغال ما در بخش کشاورزی کمتر خواهد شد و در نتیجه لازم است که ما صنایع کوچک روستایی را که هم موجب اشتغال مولد و هم به همراه داشتن ارزش افزوده بیشتری برای کشاورزان می شود، حمایت کرده و توسعه دهیم.

ما می توانیم با فراهم کردن مقدمات فراوری محصولات کشاورزی در روستاها، ایجاد اشتغال کرده و با توسعه صنایع تبدیلی روستا از حالت اشتغال فصلی به اشتغال دائم تبدیل کنیم. بدون شک بعضی از قوانین و نحوه اجرای غلط آن ها، یکی دیگر از موضوعاتی است که باعث مهاجرت فصلی می شود. ما نمی گوییم اجناس به صورت غیر بهداشتی تولید شود و به دست مصرف کننده برسد بلکه ما بر این نکته تاکید داریم که صنایع تبدیلی در روستاها باید تحت نظر نهادهای ناظر اداره بهداشت راه اندازی شود نه اینکه محصولات یک روستا را برای بسته بندی به شهرها انتقال دهیم. جالب اینجاست که در پایتخت کشور یکسری مشاغل خانگی وجود دارد که در روستاهای استان خراسان از انجام آن جلوگیری می شود. "مسئولان ما باید برای جلوگیری از پدیده مهاجرت روستاییان به شهرها که تهدیدی برای امنیت غذایی کشور به شمار می آید، تمهیداتی بیندیشند در غیر این صورت با مهاجرت روستاییان و برچیده شدن صنعت کشاورزی در آینده ای نه چندان دور مطمئنا برای تامین مواد غذایی، محتاج دیگر کشورها خواهیم شد.

داستان تلخ خالی از سکنه شدن ۳ هزار روستا طی ۳ دهه در خراسان رضوی

تراژدی تلخ مهاجرت روستاییان

رئیس سازمان جهاد کشاورزی خراسان رضوی: میانگین مهاجرت روستاییان به مشهد ۲ برابر نرخ متوسط کشوری است

مهدی عرفانیان
info@khorasannews.com

خشکسالی های متوالی، متناسب نبودن درآمدهای کشاورزی با روند تورم، تمایل خانواده های روستایی برای برخورداری از آموزش، بهداشت و رفاه اجتماعی شهری، فقدان اشتغال دایمی و... باعث شده است که طی بیش از ۳ دهه گذشته نسبت جمعیتی در خراسان رضوی با تغییرات عمده ای مواجه شود، به طوری که در دهه ۵۰ حدود ۷۰ تا ۷۲ درصد جمعیت استان روستانشین و ۲۸ تا ۳۰ درصد شهرنشین بودند اما در شرایط فعلی این نسبت کاملا برعکس شده است. این مهم در کنار مهاجرت بی رویه روستاییان به شهرها و حاشیه شهرها، تراژدی غم انگیز خالی از سکنه شدن بیش از ۳ هزار روستا طی ۳ دهه گذشته را رقم زده است. موضوعی که علاوه بر از بین رفتن روستاها به عنوان کانون تولید محصولات کشاورزی، باغی، دامپروری و... باعث بروز ناهنجاری های اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی در حاشیه شهرها و از بین رفتن توازن منطقه ای و اقلیمی در استان خراسان رضوی شده است. درآمد پایین تر از متوسط کشوری خانوار روستایی در خراسان رضوی و نسبت ۲ برابری نرخ مهاجرت از روستاها به مرکز استان خراسان رضوی در مقایسه با میانگین کشوری نیز انگیزه ای برای پرداختن به موضوع مهاجرت روستاییان به شهرها و حاشیه شهرها و راهکارهای جلوگیری از آن شد.

■ معکوس شدن نسبت جمعیتی شهرها و روستاها

مزروعی رئیس سازمان جهاد کشاورزی خراسان رضوی درباره عوامل زمینه ساز مهاجرت روستاییان به شهرها و حاشیه شهرها به خصوص مشهد، طی چند دهه گذشته می گوید: وقتی وضعیت پراکندگی جمعیت در استان خراسان رضوی را طی چند دهه گذشته بررسی می کنیم، می بینیم که نسبت های جمعیتی ما کاملا برعکس شده است. حدود ۴۰ سال قبل، ۲۸ تا ۳۰ درصد جمعیت ما شهرنشین و ۷۰ تا ۷۲ درصد روستانشین بودند اما به مرور این نسبت جمعیتی برعکس شد و میزان رشد جمعیت در شهرها افزایش پیدا کرد به طوری که الان ۲۸ درصد جمعیت استان خراسان رضوی، روستانشین و ۷۲ درصد شهرنشین هستند.

وقتی به وضعیت مهاجرت از روستاها به شهرها در دهه های مختلف، نگاه می کنیم می بینیم در سال های ۶۵ تا ۷۵ با یک روند سریع میزان مهاجرت از روستا به شهر مواجه ایم که یکی از علل آن، مباحث تورمی و شرایط دوران جنگ تحمیلی بوده است. مزروعی در ادامه توضیح می دهد: از سال ۷۵ تا ۸۵ که دولت روی کشاورزی سرمایه گذاری کرد، میزان مهاجرت به شدت کاهش یافت. در نیمه اول دهه ۷۰ بیشترین میزان واردات گندم به کشور را داشتیم. گندم نماد بخش کشاورزی است. زمانی که کشاورز گندم تحویل می داد و جوایزی مثل تراکتور و موتورسیکلت و غیره دریافت می کرد، روند مهاجرت جهشی نبود ولی از سال ۶۵ تا ۷۵ روند مهاجرت جهشی شد که دلیل آن، رونق ساخت و ساز در شهرها، بورس بازی زمین و کارهای دلالی و تورم های لجام گسیخته بود در این شرایط درآمد بخش کشاورزی پاسخگوی رشد تورم نبود. لذا کشاورزان می دیدند که درآمد کشاورزی متناسب با تورم نیست و روز به روز فقیرتر می شوند و در عوض درآمدهای حاشیه شهر به شدت افزایش می یابد. از آن به بعد در سال ۷۶ توجه به کشاورزی بیشتر شد و در سال ۷۸ به دلیل خشکسالی، وام های بخش کشاورزی را بدون بهره تمدید کردند.

در سال ۸۵ تراکتور و برخی نهاده های کشاورزی با یارانه و به صورت اقساطی به کشاورزان داده می شد و از ۷۶ تا ۸۵ میزان مهاجرت کشاورزان به شدت کاهش یافت. از ۸۵ به بعد، با رونق گرفتن ساخت و ساز و اجرای طرح هدفمندی یارانه ها با موج گرانی روبه رو شدیم اما درآمدهای بخش کشاورزی افزایش نیافت. به طور مثال علوفه قیمتش ۳ برابر شد و در آن سال ها بسیاری از دامداران گاوهای شیرده را به کشتارگاه بردند. مزروعی ادامه می دهد: حالا شما اگر بررسی کنید در کدام شهرستان ها بیشترین میزان مهاجرت را داشته ایم، می بینید در روستاهایی که الگوی کشت با فعالیت کشاورزی مطابقت دارد، کمترین میزان مهاجرت و کمترین میزان بزهکاری و بیکاری را داریم، به عنوان مثال کمترین میزان بزهکاری و بیکاری و مهاجرت را در شهرستان خلیل آباد داریم و در این منطقه کارها بر اساس باغداری تاکستان های انگور است. در همین منطقه وقتی به روستاهای سعدالدین و مهدی آباد می روید، می بینید بیشترین میزان مهاجرت را دارید. از طرف دیگر شهرستان مه ولات به مراتب میزان مهاجرتش به شهرها کمتر از شهرستان گناباد است، در تربت حیدریه هم به دلیل موقعیت دامپروری و زعفران و غیره، کمترین میزان مهاجرت را نسبت به سایر مناطق داریم. بنابراین هرجا در منطقه بخش کشاورزی درآمد بیشتری دارد، میزان مهاجرت، بزهکاری و بیکاری کمتر است، در مناطقی هم که توان اقتصادی مردم پایین تر بوده، هر بار خشکسالی برابر با یک موج مهاجرت بوده است.

■ تغییر اولویت ها در استان

رئیس سازمان جهاد کشاورزی خراسان رضوی تصریح می کند: یکی از موضوعاتی که میزان مهاجرت را تشدید کرده، نوع مدیریت اقتصادی استان است، از سال ۷۶ تا ۸۵ اولویت استان بعد از گردشگری و خدمات، بخش کشاورزی بود ولی از ۸۴ تا ۹۲ اولویت اول را به گردشگری، اولویت دوم را به خدمات، اولویت سوم را به صنعت و معدن و اولویت چهارم را به کشاورزی دادیم. خب نتیجه چه شد؟ گردشگری خاص مشهد است و به صورت محدود در نیشابور و کمی هم در کاشمر گردشگر داریم. گردشگری خاص شهرهای معدودی در استان هست و طبیعتا هر کجا گردشگری باشد خدمات هم هست. گردشگری و خدمات هم خاص شهری مثل مشهد است و در حوزه صنعت و معدن هم بیش از ۸۰ تا ۹۰ درصد صنایع ما در مشهد و اطراف مشهد مستقرند. سامانه برنامه ریزی و تامین مالی ما در مشهد متمرکز است بنابراین خود ما مسئولان هم به افزایش مهاجرت از روستاها به مشهد کمک کردیم. رئیس سازمان جهاد کشاورزی استان با اشاره به خالی از سکنه شدن ۳ هزار روستا طی ۳ دهه در خراسان رضوی تصریح می کند: میزان مهاجرت از روستاها به مرکز استان در خراسان رضوی بیش از ۲ برابر میانگین کشوری است. در کشور نرخ مهاجرت ۰/۶ و در خراسان رضوی ۱/۳ درصد است. علاوه بر نبود سرمایه گذاری و توجه به بخش کشاورزی، ما خودمان هم سرمایه ها را به سمت مشهد سوق دادیم و اما مهم ترین ضربه ای که طی ۱۰ سال گذشته خوردیم از موسسه های مالی و اعتباری بود. کشاورز زمین و تراکتور و باغ خود را فروخت و در این موسسات سپرده گذاری کرد و سود گرفت یا در زمین و مسکن سرمایه گذاری و خرید و فروش و ساخت و ساز کرد. چرا بیاید زحمت بکشد و ضرر بدهد؟ با این وجود بعد از اقدامات خوب دولت یازدهم با وضع قانون پیشگیری از تغییر کاربری اراضی کشاورزی و سامان دهی موسسات اعتباری، شاهدیم که در این مدت سرعت مهاجرت کاهش یافته است و به سمت صفر سیر می کند، ضریب اشتغال در بخش کشاورزی از ۲۱/۸ به ۲۳/۴ درصد افزایش یافته است. یعنی حدود ۱/۶ درصد افزایش ضریب اشغال داشتیم که خودش حاکی از کاهش میزان مهاجرت از روستاها به شهرها در سال های اخیر است.

■ نگاهمان باید عوض شود

مزروعی در پاسخ به این سوال که به عنوان مسئولی که با کشاورزان و اقشار روستایی ارتباط دارید، چه راهکارهایی برای جلوگیری از مهاجرت از روستاها به مرکز استان پیشنهاد می کنید؟ می گوید: ما باید در نوع نگاهمان به روستاها تغییر داشته باشیم و این تغییر نگاه باید در کل کشور و تمام دستگاه ها باشد. ما باید نگاهمان به روستاها به عنوان کانون تولید باشد در حالی که داریم روستاهایمان را به شکل شهرهای فقیر در می آوریم. به عنوان مثال به محض این که یک روستا آسفالت و به سازی می شود، دام را از روستا خارج می کنند در صورتی که روستا کانون تولید است و خارج کردن دام از روستا یعنی از بین بردن ۳۶ درصد درآمد یک روستایی، به جای این که فکر بهداشت دام را بر داریم و بهداشت دام و روستا را در کنار هم ببینیم، دام و مرغ داری را از روستا حذف می کنیم و به درآمد روستا ضربه می زنیم. یعنی نوع مدیریت ما به سمت کاهش درآمد روستاییان بوده است. به طور میانگین در کشور، هر خانوار روستایی سالانه ۱۴ میلیون تومان هزینه دارد و میانگین درآمد خانوار روستایی در کشور ۱۶ میلیون تومان و در خراسان رضوی ۱۲ میلیون تومان است، خوب ما ۲ میلیون تومان کسری داریم، امروز روستاهای ما مصرف کننده مواد درجه ۳ غذایی شده اند، در صورتی که قبلا تولید مرغ، تخم مرغ، کره و پنیر در روستاها بود. وقتی دام را حذف می کنیم، جایی برای آن در خارج از روستا نمی بینیم، در صورتی که در کشورهای اروپایی و در حال توسعه، در دل شهرها کارخانه لبنیات است، در قلب شهر دهلی و اگرا دامداری است، حالا ما کارخانه ها را دور می کنیم، مدیریت و نگاه ها به مدیریت شهر و روستا تقلیدی است. ما باید یک نگاه منطبق بر طبیعت و اقلیم داشته باشیم و باید خودمان را با طبیعت و اقلیم سازگار کنیم. وقتی مسکن مهر در روستاهای ما آپارتمان می سازد یعنی به اقلیم و فرهنگ روستایی بی توجهی کرده است لذا یکی از مسائلی که منجر به مهاجرت شده، نوع مدیریت ماست.

البته ما در همه جا با مهاجرت مخالف نیستیم، در جاهایی که ما منابع محدود داریم و فقر حاکم است، مهاجرت خوب است. مکان روستا و بافت روستا را طبیعت دیکته می کند و منابع روستا، جمعیت روستا را تعیین می کند. ما با مهاجرت مثبت موافقیم ولیکن معتقدیم روستاها باید به عنوان کانون تولید حفظ شوند و ما تاکنون فقط خدمات را به روستا بردیم در حالی که خدمات را به سمت کشاورزی نبردیم، هنوز ما همراه گله چوپان می فرستیم و از تراکتور ۵۰ سال پیش استفاده می کنیم، ما صنعت کشاورزی را به روز نکردیم و تراکتور ما هنوز کابین ندارد. باید نگاهمان به بخش کشاورزی عوض شود، نگاه به کشاورزی تاکنون منفی بوده است و گفته اند، کشاورزی آب زیادی مصرف می کند پس باید تعطیل شود.

■ آموزش، رفاه و اشتغال دایمی

دکتر قربانی مدیرکل دفتر امور روستایی و شوراهای استانداری خراسان رضوی نیز در پاسخ به این سوال که روستاها و جمعیت روستایی استان هم اکنون چه تعداد است، می گوید: تعداد روستاهای استان بر اساس سرشماری رسمی سال ۱۳۹۰، ۳ هزار و ۳۳۸ روستا با جمعیت یک میلیون و ۶۸۲ هزار و ۳۱۴ نفر و ۴۷۴ هزار و ۵۴۶ خانوار بوده که نسبت به سال ۸۵ رشد منفی ۳/۹ درصدی و نسبت به سال ۱۳۷۵ رشد منفی ۱۰ درصدی داشته است. قربانی درباره مهمترین عوامل اقتصادی ،فرهنگی و اجتماعی موثر بر مهاجرت روستاییان به شهرها و حاشیه شهرها در استان خراسان رضوی می گوید: درباره علل کاهش جمعیت روستایی و مهاجرت به شهرها می توان به مواردی از جمله کمبودهای آموزشی، رفاه و بهداشت و نبود اشتغال دائمی اشاره کرد. وی می افزاید: جوامع روستایی دارای استعدادهای علمی نهفته ای بوده که به طور عمده مفاخر و مشاهیر علمی کشور از این دیار هستند، در سال های اخیر با رشد فناوری و ارتباطات، تمایل خانواده ها به ارتقای سطح آموزشی فرزندان بیشتر و همین موجب شده تا روند مهاجرت افزایش یابد. به گفته وی به دلیل افزایش امکانات رفاهی بهداشتی شهرها و افزایش جذابیت آن، جوانان روستایی به بهانه کار بیشتر و زندگی آسان تر به شهرها مهاجرت کرده و پس از ازدواج در همان شهر سکونت می کنند که این، موجب افزایش جمعیت دختران در سنین بالا در روستاها شده است.

■ ۴۳۷ روستا در حال خالی شدن است

قربانی می افزاید: کمبود منابع آبی و نبود برنامه ریزی منسجم نهادهای متولی در راستای الگوی کشت و بازار محصولات کشاورزی، بهره وری منابع آب را به شدت کاهش داده و به جز تعدادی از روستاها که با برنامه مشارکتی و خودجوش توانسته اند منابع آبی را مدیریت کنند، سایر مناطق روستایی به شدت با معضل کم آبی مواجه اند و کشاورزی سنتی با کشاورزی نوین جایگزین نشده است.

به همین علت شاید کمبود آب و خشکسالی های اخیر نیز یکی از مهم ترین دلایل خالی شدن روستاها از جمعیت بوده است به طوری که روستاهای خالی از سکنه استان، بیشتر از روستاهای ساکن بوده و آبادی های بالای ۲۰ خانوار که ۹۹/۹ درصد جمعیت روستایی ما را تشکیل می دهد، تنها ۸۷ درصد روستاها را شامل می شود. به عبارتی ۴۳۷ روستای دیگر که جمعیت کمتر از ۲۰ خانوار دارند نیز به دلایلی که ذکر شد در حال خالی شدن هستند. افزایش دافعه های زندگی در روستا از قبیل نبود سامانه حمل و نقل مسافر، خطوط ارتباطی، سوخت، ضعف آموزش های عالی، کسب و کار کم سود و... نیز مزید برعلت شده است. نبود اشتغال دایمی و رفت و آمد جمعیت فعال در فصول بیکاری روستا هم موجب شده تا جمعیت روستا به خاطر نبود شغل، به روستا برنگردد. علت کاهش زادوولد یا همان کاهش رشد عمومی جمعیت و مهاجرت جمعیت روستایی، جست و جوی کار، تحصیل، ازدواج و دستیابی به رفاه بیشتر در شهرهاست، در مجموع بعد اقتصادی مهاجرت از سایر ابعاد موثرتر به نظر می رسد. کاهش توجیه اقتصادی روش های سنتی تولید بخش کشاورزی، تنوع نداشتن مشاغل، نبود مشاغل کنار مزرعه و فرصت های کسب و کار تکمیلی در بخش های صنعت و خدمات در مناطق روستایی از عوامل اصلی کاهش فرصت های شغلی روستایی به شمار می رود.

■ توسعه زیرساختی در ۹۴ درصد روستاهای استان

مدیرکل دفتر امور روستایی استانداری درباره راهکارهای اجرا شده در گذشته و برنامه های آینده برای جلوگیری از مهاجرت روستاییان به شهرها می گوید: پرداختن به موضوع توسعه روستایی از ابتدای انقلاب در دستور کار بوده و در برنامه های مختلف توسعه نیز به روش های مختلف به آن پرداخته شده است. اما آنچه حجم اصلی فعالیت ها را شامل می شود و بیشترین منابع مالی دولت را به خود اختصاص می دهد، پرداختن به توسعه روستاها از نظر مسائل زیرساختی و عمرانی بوده، به گونه ای که شرایط روستاهای کشور و استان به لحاظ خدمات زیربنایی و عمرانی پیشرفت قابل توجهی کرده است. هم اکنون ۹۴ درصد از روستاهای استان از جاده آسفالته، ۱۰۰ درصد روستاها دارای طرح هادی، ۱۰۰ درصد روستاهای بالای ۱۰ خانوار از برق، ۷۸ درصد روستاها از آب شرب سالم و حدود ۱۰۰ درصد روستاهای واجد شرایط از خانه بهداشت برخوردارند. حتی در سال های اخیر با حمایت مضاعفی که از نهاد دهیاری صورت گرفته طرح هایی نظیر ایجاد پارک، بوستان های روستایی، آرامستان ها، اماکن عمومی و بهداشتی و ایجاد فضاهای ورزشی با سرعت در حال اجراست. به عنوان مثال در طول یک سال گذشته حدود ۳/۵ میلیون متر مربع از معابر روستایی توسط دهیاری ها زیرسازی، جدول گذاری و نزدیک به ۲ میلیون متر مربع با دریافت قیر رایگان از دولت آسفالت شده است که می توان این میزان کار را با به سازی معابر شهری در شهر بزرگی مثل مشهد مقایسه کرد. گازرسانی به مناطق روستایی بر اساس بند ق تبصره ۲ قانون بودجه سال ۹۳ در دستور کار دولت قرار گرفته و با حمایت مناسبی که از سوی شورای پول و اعتبار صورت گرفت، منابع قابل توجهی برای گازرسانی به نواحی روستایی اختصاص یافت و اکنون بیش از ۷۸ درصد روستاهای استان از پوشش گازرسانی برخوردارند.

■ هنوز هم شاهد روند مهاجرت هستیم

البته این مهم به دلیل آن که نتوانسته است، در قالب الگوی علمی و دقیقی با موضوع های توسعه از ابعاد اجتماعی، اقتصادی و حتی زیست محیطی همراه شود، خروجی های مناسبی در حد توقع سیاست گذاران و برنامه ریزان نداشته است به گونه ای که هنوز هم شاهد روند مهاجرت روستاییان به شهر هستیم. خدمات و اقدامات زیرساختی باید به گونه ای تعریف و اجرا شود که سرمایه اجتماعی را ارتقا دهد، ارتباطات اجتماعی را تسهیل کند، روابط انسانی را ارتقا بخشد و امید و نشاط را در جامعه رواج دهد از طرفی خدمات زیرساختی باید کمک کند تولید در مناطق روستایی ارزان تر و کم هزینه تر شود و صرفه اقتصادی سرمایه گذاری افزایش یابد. این امر، می تواند به رونق اشتغال و افزایش درآمد روستاییان کمک کند. وی در ادامه می افزاید: از ابتدای سال ۱۳۹۴ شناسایی طرح های مشارکت مردم در ۲ فرم (مشارکتی و غیرمشارکتی) در استان خراسان رضوی آغاز شد که از مجموع ۱۴۰ طرح معرفی شده در پایان، با توجه به اولویت های دستگاه های اجرایی، میزان مشارکت مردم و توجیه پذیری فنی، مالی و اقتصادی طرح ها، ۱۹ طرح به مبلغ ۲۰۰ میلیارد ریال به مرحله پرداخت رسید که هم اکنون از طریق صندوق کارآفرینی امید خراسان رضوی در حال پرداخت است. وی به تسهیلات خرد اشتغال زایی (صندوق کارآفرینی) اشاره می کند و می گوید: از ابتدای سال ۱۳۹۵ تا کنون با پرداخت اعتباری بیش از ۱۲۴ میلیارد ریال به ۵۴۹ نفر از روستاهای استان خراسان رضوی، اشتغال های خرد با سرانه ۲۲۰ میلیون ریال از طریق صندوق کارآفرینی امید ایجاد شده است.

■ روستاهای منتخب الگوی توسعه روستایی

قربانی به روستاهای منتخب الگوی توسعه روستایی اشاره می کند و می گوید: از سال ۱۳۹۳ تعداد ۲۹ روستا به عنوان روستاهای الگوی توسعه انتخاب شدند و با حمایت های انجام شده و فعالیت های دهیاران، شوراها و به خصوص مردم روستا به استاندارد های مدنظر دست یافتند که می توان به ایجاد تعاونی های توسعه روستایی در سال ۱۳۹۴ با محوریت اتاق تعاون اشاره کرد. در سال ۱۳۹۵ به دستور معاونت سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور، تعداد ۱۰۰ روستا که در قابلیت خودکفایی شاخص اند، به عنوان روستاهای منتخب الگوی توسعه به دفتر امور روستایی معرفی شده اند. قربانی به طرح های درآمدزایی دهیاری ها نیز اشاره می کند و می گوید: تعداد ۱۸۳ روستا از مجموع روستاهای استان خراسان رضوی که طرح هایی با مزیت درآمدزایی داشتند، انتخاب شدند که مقرر است دهیاری ها با توجه به حجم پروژه، طرح توجیهی را تهیه کنند. قربانی شناسایی طرح های برتر و الگویی در روستاها را یکی دیگر از اقدامات معرفی می کند و می گوید: هدف اصلی در این پروژه ایجاد مشاغل خرد با بازدهی بالاست لذا سعی شده طرح های اقتصادی و اشتغال زا که ابتدا با اعتبارات خرد قابل اجرا هستند، راه اندازی شوند که تاکنون تعداد ۳۰ طرح الگویی در حوزه کارآفرینی و پروژه های عمرانی و خدماتی و همچنین گردشگری از سوی فرمانداری ها شناسایی و به استان معرفی شده اند.

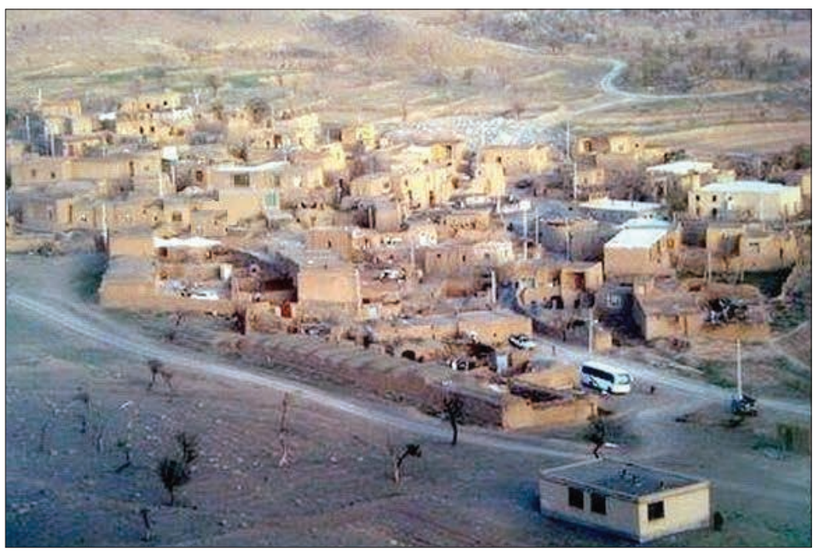

آمار جمعیت بر حسب پراکنش شهری و روستایی

شرح	جمعیت
نقاط شهری	
مهر ۱۳۶۵	۲۱۹۲۵۴۴
آبان ۱۳۷۵	۲۸۳۵۶۳
آبان ۱۳۸۵	۳۸۱۱۹۰۰
آبان ۱۳۹۰	۴۳۱۱۲۱۰
۱۳۹۵	۴۷۰۰۹۲۴
نقاط روستایی	
مهر ۱۳۶۵	۱۸۹۴۵۹۲
آبان ۱۳۷۵	۱۸۳۸۳۶۶
آبان ۱۳۸۵	۱۷۸۱۱۷۹
آبان ۱۳۹۰	۱۶۸۳۱۹۲
۱۳۹۵	۱۷۳۳۱۲۱

با توجه به جدول بالا هر پنج سال شاهد رشد جمعیت در مناطق شهری و کاهش جمعیت در مناطق روستایی می باشید که نشانگر مهاجرت بیشتر روستاییان به شهرها است.

جدول متوسط [شماره ۶۸۷۵]

طراح جدول: مریم احمدی

افقی:
۱- مرغ حق - سرما - معدنی - آتشگاه آهنگری ۲- کیش ها - آرزو - سزاوارتر - رفوزه ۳- تنگه استراتژیک خلیج فارس - حیوان نجیب - آکنده - خوش پوش - رأس ۴- تعجب زنانه - دشت - گستره - آلت موسیقی - گوهر ۵- شناسه - آموختنی مدرسه - مزد - قایق - پیرامون ۶- نشانه - رطوبت ناپذیر به زبان بیگانه - گنجه ۷- ایست قلبی - درج - دشوار - آهسته - رطوبت ۸- واحد سطح - ولی - از دین برگشته - پرنده شکاری - ویتامین جدولی ۹- پیشرو گله - آقا - سبزی سالاد - سرزمین - با نزاکت ۱۰- ماه هفتم سریانی - پاکیزه - تزویر - نظم و ترتیب ۱۱- در گرو - آهو - فرمان - سوبسید

عمودی:
۱- سلطان - نمونه خارجی - پارچه تبلیغاتی ۲- وداع - جعبه‌ای چند طبقه برای گذاشتن کاغذ یا پرونده بر روی میز ۳- اشاره - ماده بیهوشی - عدد ماه ۴- گشاده و مفتوح - خون بها - اسباب خانه ۵- پول ژاپن - راه میان دو کوه - اشاره به دور ۶- دیروز - میوه ۷- شهری در آلمان - مرض مهلک - پایان نامه ۸- سلاح ریختنی - برش سینمایی - بیهوشی ۹- فرمان هنری - دور افتاده - مشتاق ۱۰- افسار - اگر برعکس شود سم است ۱۱- مطمئن - زبان رایج در افغانستان و پاکستان ۱۲- کج و خمیده - جوانمرد - تردید ۱۳- میوه تلفنی - شیپور - هراس ۱۴- شکوه گر جدایی ها - پیشین - هستی ۱۵- سوریه قدیم - سقف دهان ۱۶- کرسی - گنج - پسوند شباهت ۱۷- بلدرچین - ستایش - خزنده گزنده ۱۸- دوستی - الم - مجلس روسیه ۱۹- چارقد - ابله ۲۰- ضایع - شمع - اثاثیه

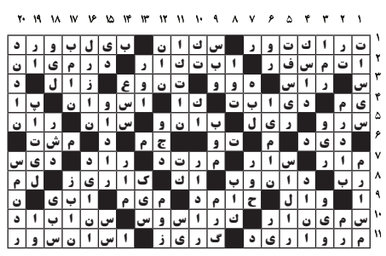

حل جدول شماره ۶۸۷۴

جدول سخت [شماره ۱۰۳]

طراح جدول: بیژن گورانی

افقی: ۱- از کتب مشهور در حکمت و موعظه های پیامبر(ص) و امامان شیعه نوشته ابن شعبه حرانی - ایراد گیر - حالت عاطفی ۲- پروپاگاند - نامی که جغرافیدانان یونانی به ایران داده بودند - مسجدی در غرب حرم حضرت علی(ع) ۳- بی نظیر در نوع خود - ماشین خاکبرداری - سردار تورانی شاهنامه که مغلوب رستم شد - لانه پرندگان ۴- حیله گر - رنگین کمان - هریک از آپارتمان های یک ساختمان - کمیابی ۵- اوباش - اذیت کردن - الکل چوب ۶- میخ در گویش عرب - ویتامین محلول در چربی - بازار مناطق آزاد - قومی ایرانی - ذرات تشکیل دهنده مولکول ۷- از باشگاه های فوتبال اسپانیا - اسیر، زندانی - عطر مایه ۸- جان پناه سرباز - گرانبها - عارضه گشاد شدن سیاه رگ - وطن ۹- یکی پس از دیگری - از هم پاشیدن - فانی و ناپایدار - لنگه بار ۱۰- اصطلاحی در بسکتبال - کشوری در شمال کارائیب - شکسته ۱۱- نشانه مصدر جعلی - دانشگاهی معتبر در شهر کمبریج - رمان مشهوری از ویلیام فاکنر، نویسنده قرن بیستم آمریکایی.

عمودی: ۱- قوم مغول - نوعی دیسک فشرده ۲- اشعاری که در زندان سروده شود - چند نکته ۳- تکرار ش دانه تند خوراکی است - معادل فارسی جمعیت ۴- خبرگزاری کار ایران - تخت سلطنت ۵- باطل کردن - یک حرف و سه حرف - مرزبان ۶- از شهرهای مهم چین - مذکر ۷- تلاوت کننده قرآن - مکالمه ۸- سمت و سو - نقاش نامدار ایتالیایی و خالق تابلوی مدرسه آتن ۹- از سلسله های پادشاهی کره - گشت و گذار - رشته‌ای در شمشیربازی ۱۰- سخنان ناراست - مسرور ۱۱- عمارت، سازه - شهری در آذربایجان غربی ۱۲- خوش باور - به جا آوردن - برادر عرب ۱۳- نوعی خفاش بزرگ - رنگ موی فوری ۱۴- پندواندرز - کبوتر صحرایی ۱۵- نشانه جمع فارسی - واحد پول گامبیا ۱۶- بی مهری به معشوق - پرستار - گله چهارپایان ۱۷- خدای هندو - به طور امانت ۱۸- دارو فروش - ویتامین انعقاد خون ۱۹- حفر کننده - مگس آفریقایی ۲۰- یک صدم فرانک - فریب.

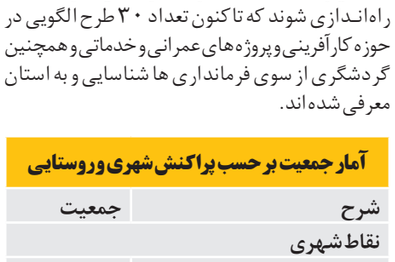
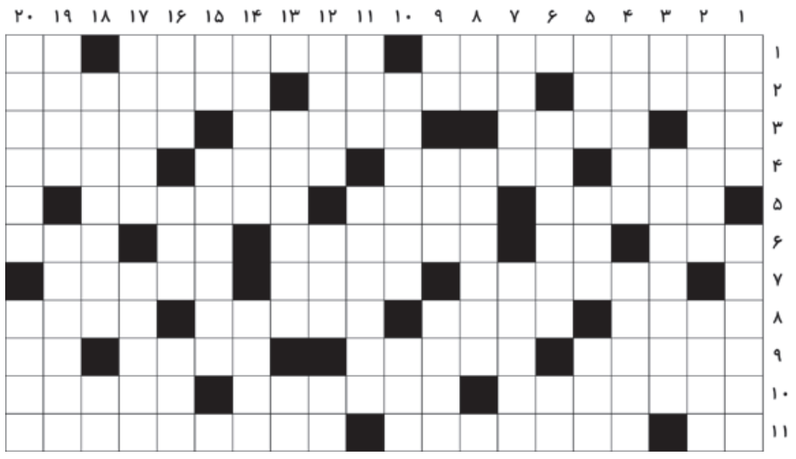
حل جدول شماره ۱۰۲